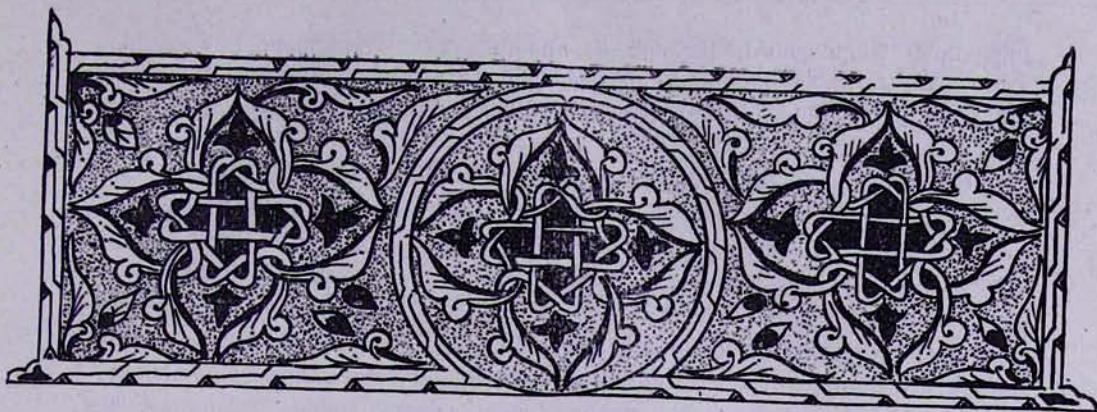

ՍՍՀՄ ԵԿԵՂԵՑԱԿԱՆ ԵՎ ԿՐՈՆԱԿԱՆ
ՀԱՐԱՆՎԱՆՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԻ ՊԵՏԵՐԻ ԵՎ
ՆԵՐԿԱՅԱՑՈՒՑԻՉՆԵՐԻ ՀԱՄԱԺՈՂՈՎ՝ ՆՎԻՐՎԱԾ
ՀԱՅՐԵՆԱԿԱՆ ՄԵԾ ՊԱՏԵՐԱԶՄԻ ՓԱՌԱՊԱՆԾ
ՀԱՂԹԱՆԱԿԻ 40-ԱՄՅԱԿԻՆ

1985 թվականի ապրիլի 17—19-ը Մոսկվայում և Ջագորսկում տեղի ունեցավ ՍՍՀՄ քրիստոնեական եկեղեցիների և կրոնական այլ հարանվանությունների պետերի ու ներկայացուցիչների համաժողով՝ նվիրված Հայրենական մեծ պատերազմում սովետական ժողովուրդների՝ գերմանական ֆաշիզմի դեմ տարած հաղթանակի 40-ամյակին: Համաժողովը տեղի ունեցավ Ս. Տ. Վապգեն Ա Ամենայն Հայոց կաթողիկոսի առաջարկով և Ռուս Պրավոսլավ Եկեղեցու հրավերով: Համաժողովին մասնակցեցին Ռուս և Վրաց Պրավոսլավ, Հայաստանյայց Առաքելական, Ռուս Հնածեսյան, կաթողիկ, բողոքական և ռեֆորմիստական եկեղեցիների, ինչպես նաև մահմեդական, բուդդայական և հրեական կրոնական կապակերպությունների շուրջ 90 ներկայացուցիչներ:

Հանուն Հայաստանյայց Առաքելական Եկեղեցու համաժողովին իր մասնակցությունը բերեց Ազգիս Վեհափառ Հայրապետը՝ Մայր Աթոռ Ս. Էջմիածնի Մայր տաճարի լուսարարապետ գերաշնորհ Ս. Հուսիկ արքեպ. Սանթուրյանի և Ադրբեջանի հայոց թեմի առաջնորդ գերաշնորհ Ս. Անանիա եպս. Արաբաջյանի ուղեկցությամբ:

Ապրիլի 16

ԺԱՄԱՆՈՒՄ ՄՈՍԿՎԱ

Մոսկվայի «Դոմոդեդովո» օդանավակայանում Վեհափառ Հայրապետին դիմավորելու էին եկել Մոսկվայի և Համայն Ռուսիո Պրավոսլավ Եկեղեցու Պատրիարք Նորին Սրբություն Պիմենը, Կրուտիցկու և Կոլոմենսկու միտրոպոլիտ Յովենալին և Ռուսաստանի ու Նոր Նախիջևանի Քաղոց թեմի առաջ-

նորդական տեղապահ հոգեշնորհ S. Տիրան վրդ. Կյուրեղյանը: Վեհափառ Հայրապետին դիմավորողների մեջ էր նաև ՍՍՀՄ Մինիստրների խորհրդին առընթեր կրոնական գործերի խորհրդի ներկայացուցիչ Է Ս. Գալստյանը:

Ապրիլի 17-ին, չորեքշաբթի, առավոտյան ժամը 10-ին, Վեհափառ Հայրապետը S. Հռափկ արքեպիսկոպոսի և S. Անանիա եպիսկոպոսի ուղեկցությամբ այցելեց Ս. Դանիել իշխանի անվան վանքը, որը սովետական կառավարության բարեհաճ կարգադրությամբ վերջերս վերադարձվել է Ռուս Եկեղեցուն: Նորին Սրբություն Պիմեն Պատրիարքի նախաձեռնությամբ իրականացրին: Նորին հսկայական վերանորոգման աշխատանքներ ԺԳ դարի այս նշանավոր վանքի յոթ եկեղեցիներում: Վանքի պատմության մասին ընդարձակ տեղեկություններ տվեց վանքի տնտես Եվդոքի վարդապետը: Նորին Սրբություն Պիմեն Պատրիարքը վանքի նորակառույց սեղանատանը նախաճաշ տվեց Վեհափառ Հայրապետի պատվին: Նախաճաշին ներկա էր նաև Վրաց Իլիա Բ կաթողիկոս-Պատրիարքը: Նախաճաշի ընթացքում երեք Հայրապետների «փջև տեղի ունեցավ ջերմ կրույց:

Ժամը 16.00-ին համաժողովի 90 մասնակիցները բազմաթիվ հյուրերի և թղթակիցների ուղեկցությամբ հարգանքի ծաղկեպսակ դրեցին Կրեմլի պատի տակ գտնվող Անհայտ Չինվորի գերեզմանին:

Երեկոյան ժամը 7-ին «Սովետական» հյուրանոցի դահլիճում տեղի ունեցավ եղբայրական ընթրիք: Ընթրիքի սեղանն օրհնեց Վեհափառ Հայրապետը և առաջարկեց բաժակ բարձրացնել հյուրընկալ՝ Նորին Սրբություն Պիմեն Պատրիարքի առողջության և արևշատության համար: Ընթրիքն անցավ եղբայրական ջերմ մթնոլորտում: Համաժողովի մի շարք մասնակիցներ Խանդեսեկան խաղաղասիրական բարի մաղթանքներով:

Ապրիլի 18-ին, հինգշաբթի, առավոտյան ժամը 9-ին, համաժողովի մասնակիցները Մոսկվայից մեկնեցին Չագորսկ, որտեղ և Տրոյից-Սերգիևյան վանքում տեղի պիտի ունենար Մեծ Հայրենականի 40-ամյակի հանդիսությունը:

Հոգևոր ակադեմիայի հանդիսության դահլիճում համաժողովը բացվեց Մոսկվայի և համայն Ռուսիո Նորին Սրբություն Պիմեն Պատրիարքի վերուցումով: Ն. Սրբությունը նախ և առաջ շնորհակալություն հայտնեց Ազգիս Վեհափառ Հայրապետին սույն հավաքի կազմակերպման առաջարկը ներկայացնելու համար և ապա հրավիրեց հոտնկայս աղոթել Սովետական Միության ժողովուրդների 20 միլիոն զոհերի հիշատակին, որոնք ընկան Հայրենական մեծ պատերազմում: Հետո բանախոսն անդրադարձավ Եկեղեցիների պատերազմի օրերի գործունեությանը, որով նրանք իրենց լույսն են հանում մեծ հաղթանակի ապահովման համար: Խոսելով Սովետական Միությունում գործող Եկեղեցիների համագործակցության մասին, Սրբական Պատրիարքը հատուկ կարևորությամբ ընդգծեց այն փաստը, որ 1952 թվականին, առաջին անգամ, երջանկահիշատակ Գևորգ Զ Ամենայն Հայոց կաթողիկոսի առաջարկությամբ տեղի ունեցավ Սովետական Միության մեջ գործող Եկեղեցիների և կրոնական հարանվանությունների ներկայացուցիչների ընդհանուր հանդիպում-համաժողովը:

Այս բանախոսը կանգ առավ ներկա ժամանակների քաղաքական լարված կացության վրա և խորը համոզում հայտնեց, որ ամբողջ աշխարհի կրոնական գործիչները իրենց արդյունավետ գործունեությամբ կարող են թուլաց-

նել միջազգային լարվածությունը: Բոլոր եկեղեցական և կրոնական կազմակերպությունները պետք է միահամուռ գործակցությամբ քաջալերեն ընդհանուր պինդափման ձգտումներն ու խաղաղության հաստատման աշխատանքները:

Ն. Սրբություն Պիմեն Պատրիարքից հետո խոսքը տրվում է Ամենայն Հայոց Հայրապետին:

Տ. Տ. ՎԱԶԳԵՆ Ա ԿԱԹՈՂԻԿՈՍԻ ԽՈՍՔԸ
ՀԱՅՐԵՆԱԿԱՆ ՊԱՏԵՐԱԶՄԻ ԱՎԱՐՏԻ
40-ԱՄՅԱԿԻ ԱՌԹՎ

Զերդ Սրբություն, սիրեցյալ եղբայրներ Մեր,

Այս օրերին մենք հավաքվել ենք այստեղ հրավերովը ռուսաց Մեծ Եկեղեցու հովվապետ Նորին Սրբություն Պիմեն Պատրիարքի, իբրև սգակիրներ, աղոթելու սովետական ազգությունների ավելի քան քսան միլիոն զոհերի համար, որոնք իրենց կյանքը քաջությամբ նվիրաբերեցին Խանութ հայրենիքի փրկության, հանուն իրենց կյանքի ազատության:

Մենք երախտապարտ ենք Մեր հարգարժան եղբորը՝ Պիմեն Սրբազան Պատրիարքին, որ մեզ բոլորիս ընծայում է մխիթարական այս սուրբ պահը:

Թող Աստված հավետ լուսավոր պահպանի հիշատակը անմեղ նահատակների և քաջարի հերոսների, ու նրանց հոգիները արժանացնի երկնային հավերժական կյանքի անթառամ պսակին:

Առաջին համաշխարհային պատերազմից հալիվ քսան տարի 'հետո, ի՞նչպես եղավ, որ սկիզբ առավ մի նոր պատերազմ՝ բազմապատիկ ահարկու:

Ես հիշում եմ պատերազմը և նրան նախորդող տարիները, այն ժամանակ ես Ռումինիայում էի: Մանավանդ 1933 թ. սկսած ողջամիտ և խաղաղասեր շատ մարդիկ զգում էին մոտեցող վտանգը, տեսնում էին կուտակվող փոթորիկի նախանշանները: Բազմաթիվ պատասխանատու անձինք թե՛ Սովետական Միության մեջ և թե՛ Արևմուտքում, նաև հենց Գերմանիայում, կանխագուշակում էին փոթորիկը և իրենց ձայնն էին բարձրացնում ընդդեմ մութ ուժերի: Ավաղ, սակայն, կային նաև լայն շրջանակներ և պետական ղեկավարներ՝ Արևմուտքում, որոնք արբեցած թունավոր գաղափարախոսությանց օպյումով կամ անխոստովանելի շահերով, ուղղակի կամ անուղղակի կերպով քաջալերում էին հիտլերյան նացիզմը:

Ես հիշում եմ կարդացած լինել գնդապետ Ա. Գ. Մայերսի հրատարակած մի հոդվածը 1933 թ. սեպտեմբերի 18-ին «Թայմս» լոնդոնյան թերթում, որի մեջ հատկանշական էր հետևյալ պարբերությունը՝

«Կասկած չկա այլևս, որ Եվրոպայում կա մի կատաղած շուն: Պետք է խոստովանել, որ մենք՝ անգլիացիներն ու առվել ևս Ֆրանսիան, միգուցե որոշ չափով մասնակից ենք եղել այն փանցանքին, որ այդ շունը կատաղել է: Սակայն եթե այժմ նրա առաջը չառնվի, և այն էլ արագ կերպով, կարճ ժամանակ անց կատաղած շունը կվերածվի գազանացած վտանգավոր վագրի»:

Ինչքան զգայացունց է հնչում այսօր էլ, անգլիացի գնդապետի այդ ողբերգական մարգարեությունը:

Եվ այսպիսով, կատաղած շունը իր գործը կատարեց: Չոկվեցին հիսուն միլիոն մարդիկ, ավերվեցին երկրներ, քաղաքներ, հրկիզվեցին վանքեր ու եկեղեցիներ, անթիվ ու անհամար: Կորստի մատնվեցին սրբազան գանձեր, քա-

ղաքակրթության հուշարձաններ և մշակութային արժեքներ: Պատմության մեջ չտեսնված գազանությամբ, հիտլերյան «ասպետներ»-ը հապարավոր երեխաների, կանանց ու ծերունիների մարմինները ողջ-ողջ հրկիպեցին հատուկ պատրաստված փռերի մեջ:

Այսօր, սարսուռով ենք ֆիշում այս վարհուրելի արարքները և կրկին անգամ հարց ենք տալիս, թե ինչպե՞ս է, որ փնարավոր դարձան այդ բոլոր բարբարոսությունները: Այդ օրերին գուցե միայն մենք՝ հայերս հիշեցինք 1915-ի սև տարին, երբ Օսմանյան կայսրության ձեռամբ կատարվեց ցեղասպանությունը Արևմտյան Հայաստանի մոտ երկու միլիոն հայ խաղաղ ազգաբնակչության, ցեղասպանություն, որ մի տեսակ նախաբանը հանդիսացավ հիտլերյան ցեղասպան բազմապատիկ ռճիրների:

Սակայն ինչքան կատաղի ու անխիղճ եղավ հիտլերյան արյունարբու ֆաշիզմը և ինչքան զոհեր լափեց ու ավերումներ գործեց, այնքան հզոր եղավ հակահարվածը, այնքան ուժգին դարձավ մարդկային խղճի վարթոնքը, այնքան հաղթական հնչեց արդարության ջեփորը:

Եվ ի վերջո, ֆիտլերյան հրեշի յոթ գլուխները ջախջախվեցին միասնական հերոսական մարտերովը ապատարենչ ժողովուրդների և մանավանդ ռուս մեծ ազգի ու խորհրդային հանրապետությանց ազգությունների:

Հայ ժողովուրդը ևս, խորհրդային եղբայր ազգությունների կողքին նույն անձնվիրությամբ, նույն ոգեշնչումով իր որդիների արյունը զոհաբերեց անսակարկ կերպով՝ ի խնդիր հայրենական մեծ հաղթանակի:

Ս. Էջմիածնի Հայրապետական Աթոռի տեղապահ Գևորգ արքեպիսկոպոսը, 1941 թ. հուլիսի 30-ի իր պատմական կոչով դիմել էր ողջ հայությանը՝ ահապանգելով, թե՝ «Հանդես է եկել մի նոր բիրտ ուժ, գերմանական ֆաշիզմը, որ հակառակ է ապատության, թշնամի է քրիստոնեության, կրողն է բռնապետության, ավերողը ժողովուրդների ստեղծած նյութական ու մշակութային արժեքների: Հենց այդ բիրտ ուժն է, որ նենգաբար ներխուժել է մեր երկիրը, ավեր ու մահ բերելով իր ֆետ»:

Հայ մարտիկները մասնակցեցին գրեթե բոլոր ահեղ մարտերին՝ Կերչից մինչև Վոլգայի և Բալթյան ծովի ափերը ու մինչև Բեռլին, տալով ավելի քան երկու հարյուր հիսուն հազար զոհեր: Նաև Արևմտյան Եվրոպայի ռազմաճակատներում, դաշնակից պետությանց զինվորների շարքերում և հակաֆաշիստ դիմադրական շարժումներում, մանավանդ Ֆրանսիայում, Հունաստանում և Բուլղարիայում մեր Եկեղեցու հապարավոր զավակներ իրենց կյանքը նվիրաբերեցին ի խնդիր փրկարար հաղթանակի: Իսկ արտասահմանյան երկրներում ապրող Հայ Եկեղեցու զավակները պատասխանելով Սուրբ Էջմիածնից Գևորգ արքեպիսկոպոսի կոչերին, մի մարդու նման կանգնեցին մայր հայրենիքի կողքին ու իրենց պարտքը կատարեցին խորհրդային ռազմական ուժին նվիրելով «Սասունցի Դավիթ» տանկային շարասյուները:

«Երանի սգաւորաց, զի նոքա մխիթարեցին» (Մատթ. Ե 4). այո՛, իրապես մեր Եկեղեցիներն ու ժողովուրդները մխիթարվեցին մեծ հաղթանակի պտուղներով: «Մահը խափանվեց հաղթանակով» (Ա Կորնթ. Ե 55): Ինչքան տառապալից եղան պատերազմի տարիները, այնքան ցնծալի եղավ աշխարհաստան հաղթանակը:

Այսօր արժան է երկյուղած երախտագիտությամբ ոգեկոչել հիշատակը հայրենական պատերազմի բոլոր ծանոթ ու անծանոթ հերոսների և աղոթել նրանց արիացյալ հոգիների լուսավորման համար, որոնք իրենց կյանքը զո-

հաքերեցին հանուն հայրենիքի, հանուն ապատության և հանուն ապագա խաղաղ ու անվտանգ կյանքի արշալույսների:

Այո՛, այդ էր վերապրողների փանդումը քառասուն տարի առաջ, թե այլևս ո՛չ մի պատերազմ չի մթազնելու մեր երկրագնդի երկինքը, թե այլևս ո՛չ մի ապգություն սուր չի բարձրացնելու ուրիշ ապգի վրա, թե այլևս ո՛չ մի մայր չի ողբալու իր զավակի կորուստը: Այդ երապանքով, ա՛յդ հավատքով էլ կնքվեց Միացյալ Ազգերի Կազմակերպության մեծ ուխտը:

Հայրենական Մեծ հաղթանակի քառասնամյակի ոգեկոչման այս օրերին կարծում եմ, թե հրամայական պարտականությունն է բոլոր Եկեղեցիների, աշխարհի բոլոր մեծ ու փոքր ազգերի, օրենքից դուրս հռչակել պատերազմը և խորտակել նրա բոլոր գործիքները մահվան, որպեսզի չլինի թե կարողանա կրկին բարձրացնել իր գլուխը աշխարհակործան հրեշը մարդակեր, և որպեսզի բոլոր ռազմամուլները հիշեն Հիտլերի պատգամը՝ «Դարձո սուր քո ի տեղի իւր, զի ամենեքեան որ սուր առնուցուն, սրով անկանիցին» (Մատթ. ԻԶ 52):

Միրեցյալ եղբայրներ Մեր, ահա թե ինչու այսօր ես այստեղ եմ գտնվում: Ես կամենում եմ իմ Եկեղեցու ձայնը միացնել ձեր խոսքին, մաղթանքով, որ մեր օրերում պետությունների ղեկավարները վերջ տան ուժի դիրքերից սպառնալիքներին ու մոտենան իրար իբրև խաղաղության ճարտարապետներ:

Վստահ եմ, ձեզանից ամեն մեկը, ով ունի իր Եկեղեցին, իր ժողովուրդը և իր հայրենի հողը, չի կարող ծանրորեն չմտախոգվել մեր ցրերում ստեղծված միջազգային գերլարված կացության առաջ, իբրև հետևանք անսանձ սպառապիւնումների և տեղադրման ատումական զենքերի ու հրթիռների, որոնք ուղղված են մեր բոլորիս դեմ, մեր Եկեղեցիների դեմ, մեր ժողովուրդների կյանքի դեմ և որոնք նույնիսկ սպառնում են կոսմոսը վերածելու քաոսի:

Նաև Հայ Եկեղեցու և համայն հայ ժողովրդի սրբազան աղոթքն է ու խղճի հրամայականը՝ ընդհանուր պինաթափումը և ամրապնդումը աշխարհի խաղաղության, համերաշխ գործակցությամբ բոլոր պետությունների, արդարության և խաղաղության ավետարանական սկզբունքների լույսի ներքո, սկզբունքներ, որով ոգեշնչված են մեր երկրի բոլոր ժողովուրդները, բոլոր սովետական մարդիկ:

Ո՛չ մի պետական շահ, ո՛չ մի գաղափարախոսություն, ո՛չ մի դասակարգային մրցակցություն, ո՛չ մի կրոնական հավատամք չեն կարող արդարացնել սպառապիւնումների վապքը և պատերազմների սպառնալիքները:

Ով իր հոգու մեջ կրում է Քրիստոսին, թող հրապարակ իջնի ապատ ու համարձակ, ի պաշտպանություն «խաղաղության Ավետարանի», ի պաշտպանություն աստվածապարզ կյանքի: «Երանի խաղաղարարաց, զի նոքա որդիք Աստուծոյ կոչեացին»: Ամեն:

Վեհափառ Հայրապետից հետո ելույթ ունեցան համայն Վրաստանի կաթողիկոս-Պատրիարք Իլիա Բ-ը, Միջին Ասիայի և Ղազախստանի հոգևոր վարչության նախագահ Բաբախանովը և Էստոնիայի լութերական Եկեղեցու պետ դոկտոր Էդգար Հարքը:

Երկրորդ նիստում խոսքով հանդես եկան Լատվիայի Կաթոլիկ Եկեղեցու եպիսկոպոս Վալենտին Չոնդերսը, Բուրգայական Կենտրոնական Խորհրդի, Համամիութենական Ավետարանական Եկեղեցու, Կովկասի Շեյխուլիսլամի ներկայացուցիչը, Հնածեսների կենտրոնական կոմիտեի և Ռեֆորմիստների ներկայացուցիչները, որոնք ընդգծեցին Մեծ հաղթանակի կարևորությունը ոչ

միայն իրենց ժողովուրդների կյանքում, այլև համայն մարդկության խաղաղ ապագայի համար:

Վերջում համաժողովի մասնակիցների անունից կոչեր հղվեցին ՍՍՀՄ Գերագույն սովետի նախագահությանն ու աշխարհի կրոնական բոլոր գործիչներին:

ՍՍՀՄ Գերագույն սովետի նախագահությանն ուղղված ուղերձում ի միջի այլոց ասվում է. «Մենք՝ ՍՍՀՄ Եկեղեցիների ու կրոնական հարանվանությունների պետերն ու ներկայացուցիչները, որոնք Տրոյից-Սերգիևյան վանք են եկել Նորին Սրբություն Մոսկվայի և Համայն Ռուսիո Պատրիարք Պիմենի հրավերով՝ մասնակցելու Հայրենական մեծ պատերազմի հաղթական ավարտի 40-ամյակին նվիրված համաժողովին, ողջունի ջերմագին խոսքով դիմում ենք Գերագույն սովետի նախագահությանը մեր հայրենիքի և ողջ մարդկության համար նշանավոր այս իրադարձության առիթով:

Մենք՝ հավատացյալներս, սովետական բոլոր ժողովուրդների հետ միասին խնդությամբ ենք խորհում Մեծ հաղթանակի մասին, որն աշխարհը փրկեց ֆաշիզմից:

...Սիրով և անսպառ երախտագիտությամբ ենք մտածում մեր հայրենակիցների մասին, որոնց մարտիրոսական սխրանքներով ձեռք բերվեց այդ Հաղթանակը: Մեզ համար միշտ սուրբ է լինելու Թիշատակը քսան միլիոն սովետական մարդկանց, որոնք իրենց կյանքը նվիրաբերեցին մեր Հայրենիքի և ողջ մարդկության փրկության համար: Սուրբ պահելով զոհերի հիշատակը, մենք գիտակցում ենք մեր պարտքը նրանց առաջ. պահել և պահպանել խաղաղությունը Եվրոպայում և ամբողջ աշխարհում:

...Մենք՝ Սովետական Միության կրոնական գործիչներս, աշխատում ենք տարբեր երկրների պետական, հասարակական և կրոնական ղեկավարների գիտակցության մեջ ամրապնդել այն գաղափարը, որ ապագայում քաղաքական և ընկերային հայացքների տարբերությունը պետք չէ արգելք հանդիսանա ժողովուրդների խաղաղ կյանքին ու շրջյունավետ համագործակցությանը, որպեսզի միասնական ճիգերով պահպանվի ամենանվիրական պարզև՝ կյանքը:

Աշխարհի կրոնական գործիչներին ուղղված ուղերձում հատկապես ասվում է. «... Քառասուն տարի է անցել այն ժամանակից, երբ վերջացավ մարդկության պատմության ամենասարսափելի, ամենաարյունահեղ պատերազմը: Մենք սրտի դողով ենք հիշում այն ողբերգությունը, որ ապրեցին աշխարհի շատ ժողովուրդներ: Խոր վշտով և անսպառ երախտագիտությամբ ենք մտածում այն մեծ մարտիրոսության մասին, որ ունեցավ սովետական ժողովուրդը: Քսան միլիոն մարդկային կյանք, կաղերի, այրիների և որբերի բազմաթիվ միլիոններ, հարյուրավոր քանդված քաղաքներ, տասնյակ հազարավոր այրված գյուղեր, կործանված պատմական և մշակութային հուշարձաններ: Հնարավոր է արդյոք թվել բոլոր կորուստներն ու չափել տառապանքների խորությունը, որ մեր ժողովուրդը կրեց պատերազմի ժառանգ:

...Կրոնական գործիչներին պարտքն է՝ բոլոր բարի կամեցող մարդկանց հետ պայքարել մեր Երկիր մոլորակը ատոմային ամբողջական այրման վտանգից ապառելու համար:

Մարդկությունը ատոմային աղետից փրկելու և պետությունների միջև հարաբերությունների բարելավման առաջին քայլերը կարող էին լինել՝ ա. Բոլոր ատոմային զենք ունեցող պետությունները պարտավորություն վերցնեն, որ իրենք առաջինը չեն գործածի այդ զենքը, բ. Բոլոր երկրները համաձայ-

նագիր ստորագրեն, որ չեն տարածելու ատոմային զենքը, գ. Ընդունվի միջազգային համաձայնագիր, որով արգելվի տիեզերական տարածության օգտագործումը ռազմական նպատակների համար, դ. Ատոմային զենքերի ներկա մակարդակի ամբողջական սառեցում, որպես նախաքայլ՝ դրանք կրճատելու, ապա և ոչնչացնելու, ե. Աշխարհի բոլոր մասերում, որտեղ դա խնարավոր է, հայտարարել ապա.ատոմայնացված ջրջաններ:

Փաստաթղթերը ստորագրեցին Եկեղեցիների և համայնքների բոլոր պետերն ու ներկայացուցիչները:

Համաժողովը փակվեց միատեղ աղոթքով:

Հավարտ համաժողովի Մոսկվայի և Հառայն Ռուսիո Պատրիարք Նորին Սրբություն Պիմենը Տրոյից-Սերգիևյան վանքի սեղանատանը պաշտոնական ճաշկերույթ տվեց ի պատիվ համաժողովի մասնակիցների՝ նախագահությամբ Հայոց Վեհափառ Հայրապետի:

Ճաշկերույթին ներկա էր նաև ՍՍՀՄ կրոնական գործերի խորհրդի նախագահ Կ. Մ. Խարչևը:

Ապրիլի 20

Նորին Սուրբ Օծություն Տ. Տ. Վապգեն Ա Ամենայն Հայոց կաթողիկոսը Մոսկվայից մեկնեց Երևան: Վեհափառ Հայրապետին ճանապարհեցին Նորին Սրբություն Պիմեն Պատրիարքը, Կրուտիցկու և Կոլումենսկու միտրոպոլիտ Յուլենային, ուրիշ հոգևորականներ և պաշտոնական անձինք:

ԹՂԹԱԿԻՑ

